Skatteutskottets betänkande

1980/81:24

om beskattning av uppfinnare m. m.

Motionerna

1980/81:409 av Marianne Karlsson (c)

I motionen hemställs att riksdagen hos regeringen begär ändring av skattebestämmelserna så att uppfinning får tas upp till sitt allmänna saluvärde som ingångsvärde när rörelse påbörjas och att detta värde beskattas med 30 %.

1980/81:673 av Marianne Karlsson (c)

I motionen hemställs att riksdagens hos regeringen begär ett lagförslag i enlighet med motionen om avdrag från inkomst av uppfinnarverksamhet.

1980/81:873 av Marianne Karlsson (c)

I motionen hemställs att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna behovet av bättre anpassade näringspolitiska regler i enlighet med motionens syfte.

1980/81:879 av Bengt Sjönell (c)

I motionen hemställs att riksdagen hos regeringen anhåller om förslag till ändringar i gällande skattelagstiftning i syfte att stimulera till industriellt nyskapande i form av uppfinningar, innovationer, nya tekniska system etc. i enlighet med vad som i motionen yrkas.

1980/81:1149 av Anders Gernandt (c) och Kerstin Göthberg (c)

I motionen hemställs att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om skattebefrielse från vissa ersättningar genom anställdas förslagsverksamhet.

Gällande bestämmelser

Enligt gällande bestämmelser anses ett beskattningsår i princip utgöra en sluten enhet, och inkomstberäkningen påverkas inte av resultatet under andra år. Den skattskyldige har emellertid inom ramen för gällande bestämmelser möjligheter till såväl förtäckt som öppen resultatutjämning.

Förtäckt resultatutjämning möjliggörs bl. a. genom reglerna om värdering av varulager, avskrivning av inventarier m. m.

Även öppen resultatutjämning medges, nämligen enligt lagen (1951:763) angående beräkning av statlig inkomstskatt för ackumulerad inkomst, enligt lagen (1960:63) om rätt till förlustutjämning vid taxering för inkomst och enligt särskilda bestämmelser om kontoavsättningar m. m.

Reglerna om beräkning av skatt för *ackumulerad inkomst* avser att lindra den progressiva statliga beskattningen för fysisk person, oskiftat dödsbo och familjestiftelse, om den skattskyldige åtnjutit inkomst som hänför sig till flera år. Reglerna innebär att skatten på den ackumulerade inkomsten beräknas som om inkomsten fördelats på det antal år vartill den hänför sig, dock högst tio.

Rätt till *förlustutjämning* infördes år 1960 för skattskyldig vars verksamhet ett år lämnat underskott som inte kan skattemässigt avräknas mot överskott av annan förvärvskälla samma år. Underskottet får då utnyttjas som förlustavdrag när som helst vid taxering för de följande sex åren.

Reglerna om *skogskonto* – skogskontolagen (1954:142) – innebär att den som haft intäkt av skogsbruk kan få uppskov med beskattningen av den del av intäkten som satts in på sådant konto. Uppskov medges för ett och samma beskattningsår med i normalfallen högst 60 % av köpeskillingen för rotsåld skog och 40 % av köpeskillingen för leveransvirke. För skogsägare som drabbats av stormskador m. m. har dessa procenttal genom riksdagsbeslut 1979 höjts till 80 resp. 50.

Enligt förordningen (1955:256) om *investeringsfonder för konjunkturutjämning* har aktiebolag, ekonomisk förening och sparbank rätt att göra avsättning till investeringsfond. Avdrag för avsättning till investeringsfond för rörelse medges med högst 40 % av årsvinsten före skatt. Fr. o. m. 1981 års taxering får avsättning ske med 50 % av motsvarande belopp.

Möjligheterna för olika kategorier rörelseidkare att bygga upp obeskattade reserver och att skattemässigt fördela inkomster mellan olika år har väsentligt utvidgats genom 1979 års företagsskattereform. De nya reglerna som i huvudsak är tillämpliga fr. o. m. 1981 års taxering innebär bl. a. följande.

Skattskyldiga som redovisar inkomst av rörelse eller jordbruksfastighet får göra avsättning till *resultatutjämningsfond* med 20 % av lönekostnaden. Egenföretagaren får göra en motsvarande avsättning med 15 % av sin egen inkomst.

Fysisk person bosatt i Sverige och med inkomst av jordbruksfastighet eller av rörelse är berättigad till avdrag för belopp som i räkenskaperna sätts av till *allmän investeringsreserv*. Avdraget är maximerat till högst 50 % av nettointäkten av förvärvskällan före avsättningen och får medges med lägst 10 000 kr. En förutsättning för att den skattskyldige skall erhålla avdrag för avsättningen är att han senast den dag han skall lämna allmän självdeklaration sätter in ett mot avsättningen svarande belopp på ett särskilt räntebärande konto i bank. De avsatta medlen kan fritt disponeras för investeringsändamål efter två år från utgången av det år då insättningen senast skall ha verkställts, och de skall vara uttagna senast sju år efter samma tidpunkt.

Lagen om *upphovsmannakonto* innehåller regler om att kulturarbetare kan få uppskov med beskattning av den del av inkomsten som sätts in på ett

särskilt konto i bank. Bestämmelserna anknyter tekniskt sett till lagstiftningen om skogskonto. Uppskovsrätten omfattar enligt förslaget bara rörelseintäkter som fysisk person erhåller i egenskap av upphovsman enligt lagen (1960:729) om upphovsrätt till litterära och konstnärliga verk (upphovsmannalagen). Utanför lagen faller alltså bl. a. upphovsmannainkomst som uppbärs på grund av anställning.

Som förutsättning för rätt till uppskov gäller att den skattskyldige varit bosatt i Sverige vid beskattningsårets utgång. Uppskovsbeloppet, som kan uppgå till lägst 10 000 kr. och avse högst två tredjedelar av nettointäkten före uppskov och schablonavdrag, skall i sin helhet sättas in på bankkonto senast vid deklarationstillfället. Vidare skall den skattskyldiges inkomst under det år insättning till kontot sker ha ökat med minst 50 % jämfört med inkomsten under något av de två närmast föregående åren. Uppskov får aldrig medges med högre belopp än att nettointäkten efter uppskov men före schablonavdrag och egenavgifter uppgår till 30 000 kr. Uttag från kontot får ske tidigast efter utgången av november månad under det år då inbetalning senast skall ske, och medlen får stå kvar på kontot till dess fem år förflutit från utgången av nämnda år.

Kulturskattekommittén

Frågan om kulturarbetares och uppfinnares skatter och avgifter utreds f. n. av kulturskattekommittén (Dir 1979:115). Dess arbete bör enligt direktiven i första hand inriktas på inkomst- och socialförsäkringsreglerna för de fritt verksamma yrkesutövarna. Kommittén har dock frihet att dessutom föreslå ändringar i fråga om de kulturarbetare och uppfinnare som är anställda, om kommitténs undersökningar skulle visa att gemensamma problem föreligger eller att särskilda åtgärder av annan anledning är motiverade också beträffande de anställda yrkesutövarna.

Kulturskattekommittén har i ett i november 1980 avlämnat delbetänkande (Ds B 1980:15) Samordning av egenföretagares skatter och socialförsäkringsavgifter föreslagit att schablonavdrag för kulturarbetares egenavgifter till socialförsäkringarna skall få göras även i inkomstslaget tjänst i fråga om inkomster som i socialförsäkringshänseende är att anse som inkomst av annat förvärvsarbete än anställning. Sådana inkomster är royaltyinkomster och uppdragsinkomster.

Enligt vad utskottet erfarit prövar kulturskattekommittén f. n. med förtur frågan om ett särskilt uppfinnarkonto utformat i huvudsaklig överensstämmelse med upphovsmannakontot. Resultatet av kommitténs överväganden i denna fråga kommer att redovisas i ett delbetänkande.

Tidigare riksdagsbehandling

Vid 1979/80 års riksmöte väcktes en motion med begäran om förslag till regler av innehåll att uppfinnare vid taxeringen till statlig och kommunal inkomstskatt skulle vara berättigade till uppskov med beskattning av inkomst av uppfinnarverksamhet i huvudsaklig överensstämmelse med vad som gäller i fråga om skogskonto.

Skatteutskottet uttalade med anledning härav bl. a.

Utskottet anser – i likhet med motionärerna – att frågan om möjligheter för uppfinnare att utjämna inkomster mellan olika beskattningsår bör lösas så snart som möjligt. En ojämn inkomstutveckling medför ofta högre skatte- och avgiftsbelastning och sämre socialförsäkringsskydd än om inkomsten är mera jämnt fördelad över åren. Om man vill främja svensk industris framtida utveckling och konkurrenskraft är det därför angeläget att man på olika sätt söker mildra marginaleffekterna vid beskattningen. Även från rättvisesynpunkt är det angeläget att inkomsttagare med starkt varierande inkomster kan få en någorlunda likartad behandling i skattehänseende.

Utskottet är medvetet om att en lösning av den i motionen aktualiserade frågan, inte minst med hänsyn till svårigheten att definiera begreppet uppfinnarinkomst, är förenad med problem som kräver ingående överväganden. Med hänsyn härtill är utskottet inte berett biträda motionärernas yrkande om att riksdagen redan i höst skall förläggas förslag till lagstiftning i frågan. Utskottet anser sig däremot böra förorda att frågan om inkomstutjämning för uppfinnare behandlas med förtur av kommittén.

Riksdagen biföll utskottets hemställan och gav regeringen till känna vad utskottet anfört.

Utskottet

Motionerna innehåller yrkanden som alla syftar till att genom ändringar i beskattningsreglerna främja industriell utveckling i form av uppfinningar, innovationer o. d.

Marianne Karlsson (c) tar i tre motioner, 409, 673 och 873, upp frågan om möjlighet för uppfinnare att tillgodogöra sig avdrag för kostnader som belöper på tidigare beskattningsår. Detta skulle – framhåller hon i motion 409 – kunna ske bl. a. genom att den som med anledning av en egen uppfinning startar en rörelse får rätt att som ingångsvärde i denna rörelse ta upp uppfinningen till dess allmänna saluvärde. Detta saluvärde bör enligt motionären beskattas som lotterivinst, dvs. med 30 % av värdet.

Även motionerna 673 och 873 har till syfte att mildra marginaleffekterna i samband med beskattningen av uppfinnarinkomster, främst genom avdrag i efterskott för tidigare kostnader och utlägg i uppfinnarverksamheten.

Bengt Sjönell (c) begär i motion 879 förslag i syfte att stimulera industriellt nyskapande, medan Anders Gernandt och Kerstin Göthberg (båda c), som anser att vissa förslagsarvoden av engångskaraktär bör undantas från beskattning, i motion 1149 begär att riksdagen skall göra ett tillkännagivande av sådant innehåll.

Utskottet har vid förra riksmötet i samband med behandlingen av en motion om utjämning av inkomst av uppfinnarverksamhet uttalat att det från rättvisesynpunkt är angeläget att inkomsttagare med starkt varierande inkomster kan få en någorlunda likartad behandling i skattehänseende.

Som framgår av utskottets tidigare redogörelse är frågan om kulturarbetares och uppfinnares skatter och avgifter f. n. föremål för prövning av kulturskattekommittén. I enlighet med riksdagens begäran förra året behandlar kommittén f. n. med förtur frågan om inkomstutjämning för uppfinnare, och det är enligt vad utskottet erfarit kommitténs avsikt att i ett delbetänkande redovisa ett förslag till särskilt uppfinnarkonto utformat i huvudsaklig överensstämmelse med upphovsmannakontot. Utskottet finner det angeläget att sådant förslag läggs fram så snart det är möjligt.

Med hänsyn till att yrkandena i motionerna kan anses vara i huvudsak tillgodosedda är enligt utskottets mening någon åtgärd av riksdagen med anledning av motionerna inte påkallad.

Utskottet hemställer

att riksdagen avslår motionerna

1. 1980/81:409,
2. 1980/81:673,
3. 1980/81:873,
4. 1980/81:879,
5. 1980/81:1149.

Stockholm den 24 februari 1981

På skatteutskottets vägnar
ERIK WÄRNBERG

Närvarande: Erik Wärnberg (s), Knut Wachtmeister (m), Stig Josefson (c), Valter Kristenson (s), Rune Carlstein (s), Tage Sundkvist (c), Hagar Normark (s), Bo Lundgren (m), Curt Boström (s), Ingemar Hallenius (c), Bo Forslund (s), Wilhelm Gustafsson (fp), Anita Johansson (s), Olle Grahn (fp) och Ewy Möller (m).